

DOPRAVNÍ VÝCHOVA – PLÁN PRÁCE NA ŠKOLNÍ ROK 2024/2025

1. stupeň

Dopravní výchova v základních školách má své nezastupitelné postavení a významné opodstatnění. Je důležité děti naučit jak se disciplinovaně a samostatně chovat v různých dopravních situacích – na ulici, hřišti a znát základní pravidla a rizika při pohybu v silničním provozu.

V rámci povinné školní docházky je dopravní výchova zařazena do různých učebních předmětů. Jsou to především:

- ✓ prvouka
- ✓ český jazyk
- ✓ vlastivěda
- ✓ přírodověda
- ✓ tělesná výchova
- ✓ pracovní vyučování
- ✓ výtvarná výchova

Žáci obou stupňů základních škol by se měli naučit znát i respektovat základní pravidla pro pohyb na komunikacích i pro jízdu na kole. Výuka musí v první řadě respektovat a akceptovat individuální možnosti a schopnosti každého žáka. V případě některých žáků se základní škola stává první institucí, kde se podrobněji obeznámí s dopravními prostředky, světelnými signály a dalšími důležitými poznatky o dopravě.

Doporučení pro výuku DV v jednotlivých ročnících:

V prvním ročníku by si žáci měli osvojit základní znalosti (barvy, strany, pojmy nahoře – dole, vpředu – vzadu, vpravo – vlevo, názvy dopravních prostředků apod.) a zvládnout chůzi po chodníku a ve skupině.

Druhý a třetí ročník rozšiřuje výuku prvního ročníku a prohlubuje o pravidla přecházení vozovky a pohybu na komunikacích. Respektování světelné signalizace.

Kdo je chodec. Chodec má ze zákona povinnost být ohleduplný, pozorný a opatrný. Každý chodec je účastníkem silničního provozu

- ✓ jako chodec můžete chodit po chodníku, a to po jeho pravé straně, nebo můžete chodit po vyznačené stezce pro chodce
- ✓ kde není chodník ani stezka pro chodce, chodte po levé krajnici vozovky, nejvíce však dva chodci vedle sebe.

Rady a doporučení:

- ✓ dbejte na Vaši zvýšenou viditelnost – při snížené viditelnosti noste oblečení jasných barev, abyste byli lépe vidět v šeru a ve tmě, opatřete svoje oblečení reflexními prvky a doplňky, které ve světlech projíždějících vozidel výrazně září
- ✓ vozovku přecházejte na přehledném místě
- ✓ při přecházení přes vozovku využívejte, pokud možno přechody pro chodce se světelnou signalizací a vyznačené přechody
- ✓ přecházejte pouze na zelenou a jste-li přesvědčeni, že skutečně nic nejede
- ✓ pokud v blízkosti přechod není, přecházejte pouze tam, kde je dobrá viditelnost
- ✓ nikdy nepřecházejte v zatáčce, mezi stojícími automobily

- ✓ ani na přechodu však nemá chodec absolutní přednost
- ✓ pozor na přednost v jízdě tramvaje a vozidel s právem předností jízdy (hasiči, PČR, záchranka atd.)
- ✓ žádný řidič nedokáže zastavit své vozidlo, pokud mu někdo náhle vstoupí do vozovky.

Zebra radí:

1. Vozovku přecházej na přehledném místě, pokud je v blízkosti přechod pro chodce, použij ho!
2. Do vozovky smíš vstoupit po bezpečném rozhlédnutí. Pravidlo zní: 3x se rozhlédni: vlevo, vpravo, vlevo a rychle přejdi!
3. Vždy si počínej tak, aby řidič měl šanci zastavit vozidlo před přechodem pro chodce!
4. Do vozovky vstupuj, až když vozidla bezpečně zastaví, nikdy nevbíhej před jedoucí vozidla

Ve čtvrtém a pátém ročníku se věnujeme zejména cyklistice, tedy kdy a za jakých podmínek se stávám účastníkem silničního provozu a jaká pravidla musím dodržovat, vybavení kola, bezpečná jízda, význam bezpečnostních pomůcek – přilba.

Rady pro cyklisty. Při dodržování zásad bezpečné jízdy, se snižuje nebezpečí úrazů, které hrozí nejen cyklistům, ale i ostatním účastníkům silničního provozu:

1. Jezděte co nejbliže u pravého okraje silnice a sledujte pozorně provoz okolo sebe, abyste mohli včas zpomalit nebo zastavit před možným nebezpečím.
2. Nikdy nejezděte dva vedle sebe, ani dva na jednom kole.
3. Nevozte předměty, které by mohly vás nebo další osoby zranit. Nepoužívejte kolo k přepravě nadměrných, neforemných a těžkých nákladů.
4. Svě úmysly dávejte najevo včas a takovým způsobem, aby je ostatní řidiči i chodci správně pochopili.
5. Při každé změně směru jízdy dejte včas a zřetelně znamení paží. Před vybočením doleva se nezapomeňte ohlédnout.
6. Na přechodu pro chodce, zejména když odbočujete vpravo nebo vlevo, dejte přednost přecházejícím chodcům.
7. Tam, kde je hustý provoz, vedte jízdní kolo raději opatrně po chodníku.
8. Respektujte pokyny policistů, světelné signály a dopravní značky.
9. Budte ohleduplní k ostatním účastníkům silničního provozu. Nezdržujte provoz zbytečně pomalou jízdou a nepřekázejte ostatním řidičům.
10. Při jízdě si vždy chraňte hlavu před zraněním cyklistickou přilbou.
11. Za snížené viditelnosti nezapomeňte včas rozsvítit světlo.
12. Oblékejte si barevné a světlo odrážející oblečení.
13. Reflexní doplňky v každém případě zvyšují bezpečnost cyklistů na silnicích
14. Chovejte se vždy tak, jak byste chtěli, aby se ostatní chovali k vám.

Proč je nutné používat při jízdě cyklistickou přilbu?

- ✓ Jednou ze základních příčin zranění či úmrtí cyklistů je právě poranění hlavy.
- ✓ Cyklistická přilba zabrání 85 % úrazů hlavy a 88 % úrazů mozku.
- ✓ Při střetu vozidla s cyklistou dochází nejčastěji k úrazu hlavy nárazem o vozovku, kapotu vozidla nebo jinou překážku (strom, patník).
- ✓ V závislosti na síle úderu může poranění hlavy vyústit v dlouhodobé poruchy soustředění, bolesti hlavy a problémy s rovnováhou, případně ve vážné poškození mozku či úmrtí.

Cestování městskou hromadnou dopravou

Pozor na kapesní krádeže!

- ✓ Kapesní krádeže se převážně odehrávají na místech s větší koncentrací lidí, kam právě patří i jízda městskou hromadnou dopravou.
- ✓ Kapsáři často pracují ve skupinách a krádež bývá většinou blesková a nepozorovatelná.
- ✓ Kapsáři kradou tak dokonale a nepozorovaně, že se okradený o chybějících dokladech či peněženke dozví často až mnohem později a na zcela jiném místě, než ke krádeži došlo.
- ✓ Někteří kapsáři maskují svou rychlou ruku bundou, kterou přes ni mají přehozenou. Mějte své věci neustále pod kontrolou!

Při jízdě městskou hromadnou dopravou doporučujeme dodržovat několik následujících rad:

1. nenoste u sebe větší finanční hotovost,
2. tašky či batohy, kde máte peníze nebo jiné cennosti nenoste na zádech, kam nevidíte,
3. kabelky přes rameno mějte vždy uzavřené a pod kontrolou, využívejte různá zapínání a zdrhovadla,
4. peněženku a jiné cennosti nenechávejte navrchu tašek či kabelek,
5. pokud nosíte peníze a kreditní kartu mimo zavazadlo, ukládejte je do vnitřních kapes ošacení, nikoliv do zadních kapes kalhot.

Cestování vlakem.

Při cestování vlakem dodržujte následující rady:

- ✓ na nádraží se pohybujte pouze ve vyhrazených prostorech pro cestující,
- ✓ při přecházení kolejiště použijte podchod nebo nadchod,
- ✓ v žádném případě se neprocházejte po kolejišti nebo v jeho bezprostřední blízkosti,
- ✓ nevstupujte do kolejiště, pokud vlak ještě nezastavil,
- ✓ nikdy nenaskakujte do rozjíždějícího se vlaku,
- ✓ nevyskakujte z jedoucího vlaku,
- ✓ nestoupejte na schůdky lokomotiv ani nákladních vagonů, v trolejovém vedení nad vámi číhá smrt ve formě 25 000 voltů, které je 114x vyšší, než máte doma v zásuvce,
- ✓ za jízdy ve vlaku se nepohybujte v bezprostřední blízkosti dveří,
- ✓ při jízdě ve vlaku mějte své zavazadlo vždy pod kontrolou,
- ✓ nevozte s sebou větší finanční obnos,
- ✓ své finance a platební karty mějte uloženy v zavazadle se zapínáním,
- ✓ ve svém odloženém svrchním ošacení neponechávejte nikdy žádné cennosti,
- ✓ opouštíte-li kupé, vezměte si peníze, doklady a cenné věci s sebou.

Rozvoj klíčových kompetencí

Zařazení dopravní výchovy do RVP by mělo být v souladu s výchovnými a vzdělávacími strategiemi, které podporují utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Učitelé by měli navozovat takové situace a zadávat takové úkoly či problémy, při kterých se žák učí vypořádat se s různými životními situacemi, zaujmout k nim stanovisko a rozhodnout se pro vhodné řešení. Pravidelným opakováním dané metody či formy práce se pro žáka řešení problémového úkolu či situace stává běžným, rutinním, bezproblémovým a můžeme konstatovat, že si žák utvořil/rozvinul jistou klíčovou kompetenci. Vzhledem k tomu, že žák pracuje s modelovými situacemi, které jsou založeny na realitě, je utváření a rozvíjení klíčových kompetencí více než reálné. Činnosti v oblasti bezpečnosti silničního provozu rozvíjejí zejména tyto klíčové kompetence:

- ✓ Kompetence celoživotního učení – žák poznává nové oblasti života, novou problematiku, navazuje na známá fakta, učí se porozumět neznámým oblastem apod.
- ✓ Kompetence sociální a personální – na simulovaných situacích a zadáních žáci řeší vztahové situace mezi sebou, mezi účastníky silničního provozu, snaží se vžít se do situací, snaží se je

- řešit, učí se je správně řešit, učí se správným reakcím apod.
- ✓ Kompetence komunikativní a občanské – žáci mezi sebou konverzují, vedou rozhovory, projevují své názory, přijímají názory ostatních a posuzují je, komunikují s dospělými apod.
 - ✓ Kompetence k řešení problémů – při práci žáci používají i jiné zdroje – např. internet, odbornou literaturu apod.
 - ✓ Kompetence k práci s digitálními technologiemi – je žádoucí zpracovávat úlohy či zadání na počítači, zejména žáci vyšších ročníků pracují i se záznamovou technikou, žáci zpracovávají materiál digitálně (např. fotografie či kresby v grafických programech)
 - ✓ Kompetence kulturního povědomí a vyjádření – výchova k bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu patří do etické výchovy, vybudování základů etických norem, etické chování (Jen ten, kdo se umí bezpečně chovat v silničním provozu, kdo umí odhadnout a správně a rychle zhodnotit dopravní situaci, může být dobrý chodec a později i řidič).

Bezpečné chování v silničním provozu se musí stát člověku vlastním, musí se stát základním prvkem osobnosti každého člověka. Žáci školního věku jsou otevření k přijímání pravidel. Předpoklad k osvojení si dovedností a návyků je v tomto věku nejvyšší. Pro žáky ZŠ je dopravní výchova přitažlivá. Bude-li splněna podmínka názornosti učení, možnosti praktického přístupu, přitažlivých forem, zážitkového vyučování a moderního přístupu a nebudeme-li zbytečně zvyšovat nároky na pedagogy a okolí, jistě dosáhneme cíle. Stejně tak i zahrneme-li do získávání dovedností rodiče dětí a jejich okolí. Začlenění dopravní výchovy do RVP, výchovy k bezpečnosti a ohleduplnosti v silničním provozu, je přínosné, celospolečensky žádoucí a nutné. Výuka DV by se měla objevit při každé mimoškolní akci, vycházce, jízdě MHD. Vyučování dopravní výchovy by mělo proto probíhat především prostřednictvím her a dalších činností, které mají výchovný charakter. Právě při nich žáci většinou ztrácejí pocit nejistoty a nebojí se projevů vlastní samostatnosti. Dominantní místo má tzv. činnostní učení. To umožňuje žákům zapojit se dle vlastní individuální úrovně do všech aktivit a získat potřebné dovednosti a návyky z dopravní výchovy uplatnitelné v běžném životě. Výuku o dopravní kázni je vhodné propojovat a včleňovat do jednotlivých předmětů. To má žákům umožnit pochopit pravidla chování v dopravě v co nejširších souvislostech (péče o bezpečnost vlastní i druhých, zodpovědnost za své chování, utváření dobrých mezilidských vztahů atd.).

Zápis do TK: dle vlastního plnění v rámci mezipředmětových vztahů, vždy však minimálně jedenkrát měsíčně.

Akce: V měsících říjnu, listopadu a prosinci se všichni žáci 1. stupně zúčastní přednášky ve vozovně Komín v Brně.

Mgr. Eva Klíčová